

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

ט"ו תשרי
תשפ"ד

גליון מספר 318

חג הסוכות

דרך חיים

סוכה בעלת ג' דפנות, ללמדו כי אל לו לחוש בעולם הזה את דירת הקבע ועיקר מאווי. על האדם להכיר את ביטול גופו, כי כצל עובר הוא, וממילא זוכה הוא לענוות אמת בהכרת מקומו בעולם הבא ולא בגדלות העולם הזה.

על כן פתחה מסכת סוכה בסוכה שלמעלה מעשרים אמה, ללמדנו את מדרגת הצדיק שאינו צדיק גמור, שאינו שלם בתיקוני עבודת ה' שלו כראוי. לעומת זאת בסיום המסכת נכתב "טוב לצדיק וטוב לשכנו, שנאמר: "אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו" (סוכה נו:). שצדיק גמור שלא רואה פה את עיקר אכילתו, אלא אוכל ונהנה מעט מאותן המצוות שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, הוא המזכה את כל שכניו- דרי מטה להתענג על ה' מכוחו.

עוד הלכה נאמרה בסוכה "וכלן כשרות לדפנות" (יב.), הוה אומר שאין צריך לדפנות דווקא דבר שגידולו מן הארץ ושאינו מקבל טומאה. רש"י הסביר כי טעם הדבר הוא שעיקר הסוכה הוא הסכך, ולכן דיני הסוכה חלים דווקא על הסכך ולא על הדפנות. אומר האדמו"ר מגור בעל ה'אמרי אמת' שסוכה היא רמז לתלמידי חכמים שצריך להיות גידול מן הארץ ואינם מקבלים טומאה, אלא חיים הם בטהרה ושלמות גמורה. אך הדפנות רמז לתומכי התורה ומחזיקיה, שאצלם גם אם יש קבלת טומאה אין הדבר חמור כפי שהוא אצל לומדיה. זהו החילוק

המשך בעמוד הבא

המשנה בפתיחת מסכת סוכה מלמדת: "סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה - פסולה, ורבי יהודה מכשיר". הגמרא הביאה לעניין זה ג' טעמים: לרבה אין העין שולטת למעלה מעשרים אמה. לר' זירא אין האדם יושב בצל הסכך אלא בצל הדפנות. לרבה מבנה הגבוה מעשרים אמה אינו דירת עראי אלא דירת קבע.

מצות סוכה מלמדת אותנו על שויתי ה' לנגדי תמיד, ובגימטריה של שמה ישנן הגימטריות של שם הוי"ה ושל אדני-י (91). לכן מטעמים אלו של הלכות סוכה דרש הערוך לנר אודות העמודים שעליו יכוננו חיוו של הצדיק בעמידה נוכח פני ה': יראה בטחון וענוה. רבה מלמד כי על האדם לשים את השם הקדוש מול עיניו, ואם לא - לא תירצה עבודתו. ר' זירא מלמד כי היושב בסוכה הגבוהה מעשרים אמה במקום לשבת בצל הסוכה, צילו של הקב"ה, בוטח הוא בצל הדפנות הגשמיות. האדם צריך לדעת כי על גבי הדפנות, השתדלות העולם הזה, מרחף צל ה' והשגחתו על ענייני הגשמיות והוא צריך להיות עיקר בטחונו לצד עיסוקו בדאגות העולם הזה. רבא מלמד אותנו מדין לדירת עראי ודירת קבע את יסוד הענוה. הערוך לנר למד מדברי האלשיך הקדוש שהסוכה הינה משל לגוף האדם, כשם שהאדם יושב בגופו במשך שבעה עשורי-שנים כך יושב האדם שבעת ימים בסוכה. על האדם להכיר כי הגוף הינו דירת עראי בלבד, והוא כאורח נוטה ללון, ועם זריחת השמש יעזוב את גופו העראי וישיב נשמתו למקום קביעותה אצל הבורא יתברך. משנתלונן איוב על מר גורלו הראהו הקב"ה

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

שיש בין כל העם שצריכים לצאת בטהרה גמורה ולכוון ליבם למקום, לשבט זבולון שבין מתכוונים ובין לא - יוצאים למלחמה ויוצאים, וכל זאת משום שתומכי תורה הם. שגם אם אין כוונה שלמה לשמה וטהרה מוחלטת במחשבה עולה השתדלותם כראוי, אך תלמידי החכמים מחוייבים בנקיות מוחלטת וכוונה טהורה לשמה.

שבת שלום!

העלון מוקדש לעילוי נשמת
אברהם (אנגלמן) בן משה אליהו ז"ל

כמים תינים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

העיתונאי אליהו עמיקם ביקר את ר' אריה ערב פטירתו, וסיפר על כך:

מצאתיו בבית החולים במצב של אפיסת כוחות. קולו היה רפה ביותר, צריך היה לגחון ולהתרכז היטב כדי לשמוע אותו. בידו החזיק ספר תהלים פתוח בפרק סט. הוא הצביע על שני הפסוקים האחרונים ואמר: "ראה, כאן כתוב הכל - 'אלקים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה... ואוהבי שמו ישכנו בה'". קודם כל "יושיע ציון", הסביר. "תחילה באו הביל"ויים ואחר כך יורשיהם. עכשיו אנחנו בשלב השני: עלינו לבנות את ערי יהודה. ורק אז תבוא התקופה השלישית: אהבת ה'... אף תקופה זו עוד תגיע..."

(איש צדיק היה עמ' 251)

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

חג הסוכות יחל ביום שבת קודש הקרוב ויסתיים בשבת הבאה בחג שמיני עצרת. חג זה הוא אחד מג' רגלים, ובשל כך נוהגים גם היום (על אף שלא ניתן לקיים את מצות העליה לרגל מן התורה) לטבול טרם כניסת החג, להסתפר, להתגלח (למי שנוהג) ולגזוז את הציפורניים כדי להיכנס לחג שמחים והדורים. לשם ההקפדה על עניין זה תיקנו חכמינו ז"ל שאין מתגלחים ומסתפרים בחול המועד, על מנת שאנשים ייכנסו למועד מסודרים ולא יסמכו על פעולות אלו אחר יום-טוב ראשון במהלך ימי חול המועד. בעניין הגילוח בחול המועד נטה הרב פיינשטיין להתיר לכבוד שבת למצטער מאד שרגיל להתגלח כל יום (אגרו"מ או"ח א קסג), וכך מקובל לומר בשם דודי זקני הגאון רבי צבי פסח פרנק (דבר חברון תקמג). אולם הפוסקים החמירו מאד בדבר וחלקו נחרצות (דברי ישראל ח"א סימן קמ, שש"כ סו כג, חזון עובדיה, באר משה ח"ז סימן כ, מועד"ז ח"ד סימן רצז), ולמיקל במצטער מאד ורגיל כל יום בגילוח יש על מה לסמוך.

בשעת הדלקת נרות הנשים תדלקנה נרות בסוכה, שמעתה תהיה ביתנו. יש להקפיד להדליק נרות באופן בטוח בסוכה (כגון באקווריום המיועד לכך) או בסמוך לסוכה במקום בו הנרות לא ייכבו- שסכנה חמורה מאיסור. בשעת הדלקת הנרות הנשים תברכנה "להדליק נר של שבת ויום טוב" כבכל יום טוב. למנהג האשכנזים הנשים מוסיפות לברך "שהחיינו", ולמנהג בני ספרד יוצאות בברכת הבעל בשעת הקידוש.

אחר התפילה אוכלים סעודת ליל החג בסוכה. קודם הקידוש (ובבל ערב מימות החג, ויש הנוהגים כן קודם כל סעודה) מזמינים את האושפיזין לסוכה, לפי הנוסח הנדפס בסידורים. בקידוש החג יש להוסיף את ההוספות המיוחדות לשבת. אחר הקידוש נברך ברכת "לישב בסוכה" ו"שהחיינו". ויש לדעת כלל גדול- שמצוות מן התורה צריכות כוונה, ואדם שחלילה לא יכוון לא ייצא ידי חובתו. על כן אדם שנכנס לסוכתו בלילה הראשון מחויב לכוון לצאת ידי חובת המצווה שכתובה בתורה. במצוה חביבה זו ישנן דעות רבות הסוברות שחייבים גם לכוון את טעם המצווה ולא די בכוונה לצאת ידי חובת המצווה שציונו הבורא. לכן צריך גם לכוון שאנו יושבים בסוכה זכר לענני הכבוד שהקיפו את בני ישראל כשיצאו ממצרים וזכר לסוכות שעשו בני ישראל ביציאתם ממצרים בכדי להישמר מהשמש היוקדת. ופסק מרן הגרש"ז אויערבאך שאדם שלא כיוון כך נחשב כמי שאוכל מחוץ לסוכה וצריך לשוב ולברך "לישב בסוכה" לאחר מכן בצירוף כוונה זו. לכן נכון להקפיד בעניין זה וללמדו את כל בני הבית עוד קודם ברכת "לישב בסוכה".

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

אחר נטילת ידיים נברך על הפת (ואין חוזרים ומברכים את ברכת "לישב בסוכה", אשר יצאנו ידי חובתה בשעת אמירת הקידוש). בלילה הראשון ישנה חובה על הגברים לאכול 'כזית' (27.5 גר') לחם אחר הקידוש, ואם ניתן עדיף לאכול שיעור של כביצה (57.5 גרם) לחם. יש לאכול את כל ה'כזית' ללא הסחת הדעת והפסק בדיבור. הטעם לדבר משום גזירה שווה אותה למדו חז"ל מליל ט"ו של חג המצות לליל ט"ו של סוכות, שכשם שביליל הסדר שחל בליל ט"ו בניסן אנו אוכלים שיעור של שני 'כזית' מצה או לפחות 'כזית' אחד כך גם בחג הסוכות החל בליל ט"ו בתשרי. נכון להקפיד שלא לטבול את ה'כזית' הראשון שאוכלים אחר ברכת "המוציא" בסלט או בדגים, כדי שיוכל את השיעור הנכון מהפת בלבד. אמנם מנהג רווח הוא לטבול את החלה בדבש (ויש שטבלו גם במלח), כפי שיש הנוהגים מראש השנה ועד שמיני עצרת.

אין ישנים שינת עראי מחוץ לסוכה, כאשר חיוב זה נאמר דווקא על הגברים, שכאמור רק הם מחויבים בישיבה בסוכה. ניתן לאכול אכילת עראי מחוץ לסוכה (פחות מ'כזית' מזונות או שאר מאכלים ומשקים), אך המקפיד לאכול כל דבר בסוכה תבוא עליו ברכה. את עיקר עיסוקנו נעשה בסוכה. אמנם נקפיד שלא לעשות בסוכה דברים בזויים, ולכן אין להשאיר כלים מלוכלכים בסוכה. כיוון שישנה קדושה גדולה בסוכה נכון להקפיד לדבר בתוכה דברי תורה, ובמיוחד להימנע מלשון הרע ורכילות.

מצוה יקרה נוספת יש בחג הסוכות - מצות ארבעת המינים. מן התורה החיוב ליטול ד' מינים הוא ביום הראשון, אך חכמים אסרו את נטילת ד' המינים בשבת, מחשש שמא יטול אדם ד' המינים ארבע אמות ברשות הרבים (שיש בזה משום איסור הוצאה מרשות לרשות) על מנת ללמוד כיצד ליטלם. ולימוד גדול יש לנו מעניין זה על כוחם של חכמים לעקור מצוה מן התורה, וכן על חומרת חטאו של אדם יחיד שבשל כך אנו עוקרים את המצוה מן התורה לכלל הציבור. על כל פנים גם הנטילה בימי חול המועד היא חיוב מדרבנן (אך יש לזה כמה משמעויות להקל בדינים מסוימים של כשרות המינים, ויש להתייעץ על כך עם מורה הוראה). יש הנוהגים ליטול את ד' המינים דווקא בתוך הסוכה, ויש שאין מקפידים בזה. קודם הנטילה ייקח את הלולב ביד ימינו, כאשר ההדס אגוד לימינו והערבה לשמאלו, ואת האתרוג ביד שמאל כשהפיטם הפוך כלפי מטה. יברך "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וצונו על נטילת לולב" ויהפוך את האתרוג כך שהפיטם יהיה כלפי מעלה ויצמיד ידיו. ביום הראשון מוסיף ומברך

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק חיה" 580546158

הלכה ומנהג

"שהחיינו" (ובשנה זו מברכים כן ביום א' של חול המועד). לאחר מכן מנענע את ד' המינים יחד, כאשר יש מנהגים שונים בסדר הנענועים, וכל אחד יעשה כמנהגו. בנות אשכנז נוטלות את ד' המינים בברכה, ואילו בקרב בנות ספרד יש שנוטלות בברכה ויש שלא נוטלות ד' המינים כלל.

בשעת ההלל מחזיקים את ד' המינים ומנענעים אותם בשעת אמירת "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו" ו"אנא ה' הושיעה נא". לאחר ההלל אומרים 'הושענות' ומקיפים עם ד' המינים את בימת הקריאה בתורה, כשבמרכז עומד אחד המתפללים עם הספר תורה בידו. השנה ביום טוב הראשון שאין נוטלים את ד' המינים אומרים הושענות המיוחדות לשבת ("אום נצורה" "כהושעת אדם") בלא הוצאת הספר תורה ובלא הקפת הבימה.

לאחר מכן אומרים קדיש שלם וקוראים את מגילת קהלת. נחלקו פוסקי אשכנז אם לברך קודם קריאת המגילה כשקוראים אותה מקלף וכתובה כדין או לא, וכל מקום יעשה כמנהגו. והנהגים לברך על קריאתה מברכים גם "שהחיינו", ויש שלבשו בגד חדש כדי לצאת ידי הספק. ורוב בני ספרד לא נהגו לקרותה, וחלק מבני תימן נהגו לקרות כולה או חלקה.

במוצאי החג הראשון עושים הבדלה על הכוס בלבד, כדין כל יום טוב, וקודם השתייה יברך המבדיל את ברכת "לישב בסוכה". לאחר מכן נזמין את יצחק אבינו ע"ה - האושפיזין של יום השני טרם עריכת סעודת 'מלוא מלכה' בסוכה.

בכל יום מימות חול המועד אומרים הלל שלם, 'הושענות' השייכות לאותו יום, קוראים בתורה את קרבן היום ומתפללים תפילת מוסף של שלש רגלים. נכון לאכול סעודות חג בסוכתו במהלך ימות חול המועד, ולהרבות בשמחה לקיים את מצות "ושמחת בחגך" שנאמרה בתורה על חג הסוכות. וכתב הגאון מוילנא שהיא אחת המצוות הקשות שבתורה - להישאר בשמחה במשך כל שבעת ימי החג, ובמיוחד במצב של היום יש להתאמץ במצוה יקרה זו של שמחה בחג.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שואות

עם הרב חיים אידלס

שאלה | כיצד איטר נוטל לולב?

תשובה | דין זה נתון במחלוקת הפוסקים והמנהגים. לדעת מרן הוא נוטל כמו כולם - לולב בימינו ואתרוג בשמאלו, ולדעת מרן הרמ"א ובני אשכנז הוא נוטל ביד שמאל את הלולב (תרנא ג).

שאלה | האם ישנה מניעה לסכך על גפי דפנות מעץ שרחבות מד' טפחים?

תשובה | הדבר מותר ללא חשש. סיבת אלו שמחמירים (פמ"ג תרכט א"א סק"א) הוא מכיוון שאסור לסכך בקרש של ד' טפחים מדרבנן, ויש חשש שהוא יסכך בו אם הוא יעמיד עליו את הסכך. אבל כבר הכריע הגר"א (ריש סי' תרל) שאין בזה חשש, כי כמו שכתב הפמ"ג בעצמו (שם) יתכן והדבר נחשב כגזירה לגזירה, משום שכל הדין הוא משום גזירת תקרה.

כמים חנים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

עלופים באהבה

איך זוכים להיות כל החל בשמחה? האם יש לכם
רציון לתת לנו איך ממלאים את הלב בשמחה
ואיך מתגברים על הקושי למחור?

שאלות על הפרשה

1. כמה 'אושפיזין' באים בחג הסוכות?
2. מי הוא האושפיזין של הושענא רבה?
3. על מה מתפללים במיוחד בהושענא רבה?
4. את מה מקיפים ב'הושענות'?
5. באיזה צד של הלולב ההדסים צריכים להיות?
6. איך קוראים לעלה העליון של הערבה?
7. למה לאתרוג קוראים "פרי עץ הדור"?
8. אילו דברים אסור לעשות בסוכה?

ולדים יקרים,

תוכלו לשלוח תשובות לכתיבת החייל:

kids@ish-tsadik.org.il

ואתנה מיוחדת תשלח בזמנך לאחד מכם.

ילדים יקרים, אחרי החגים המאירים – ראש השנה ויום הכיפורים אנו נכנסים לחג קדוש ומשמח, חג סוכות. אחרי שהתכוננו, בנינו את הסוכה, הכנו קישוטים ותלינו אותם, בחרנו ארבעת המינים, אנחנו זוכים לשבת בסוכה.

התורה אומרת לנו "ושמחת בחגך והיית אך שמח". "אך" זה רק, כלומר בכל ימי חג סוכות אנחנו מצווים רק לשמוח, לא לתת לעצבות או כעס להיכנס אלינו אל תוך הלב. היה תלמיד חכם עצום בשם הגאון רבי אליהו מוילנא (הגר"א) שאמר כי המצוה הזו היא מצוה שקשה מאד לקיים – להקפיד להיות כל הימים הקדושים האלה בשמחה. לפעמים חם בסוכה, צריך להכניס ולהוציא דברים, יש רעש, אבל אנחנו צריכים לראות את הטוב ולמלא את הלב שלנו בשמחה.

אבל למה דווקא החג הזה הוא חג של שמחה? התשובה היא שאנחנו בחג הזה זוכים להיות מחובקים על ידי הקב"ה. ה' משרה את השכינה על הסוכה, ובעזרת הדפנות שלה הוא עוטף אותנו מכל הכיוונים. לנו נשאר רק לדמיין איך כמו שבני ישראל היו עטופים בענני הכבוד ככה גם אנחנו זוכים להיות קרובים אל הקב"ה. כל מה שאנחנו עושים בסוכה נחשב לקדושה ומצוה – לאכול, ללמוד, לשחק ואפילו לישון, כל רגע ורגע בסוכה היא מצוה גדולה וחשובה אוהב מהקב"ה.

כמים תינים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

סיפור לאורו של ר' אריה

בערב חג פסח, בסמוך לכניסת החג, דפק אדם נסער על דלת ביתו של ר' אריה. אותו אדם שיתף את ר' אריה כי ראה גנב גונב מחנות הקיוסק שבסמוך לביתו, ואינו יודע כיצד לנהוג. מצד אחד הוא אינו רוצה לזעוק כי ראה גנב על מנת שלא יתנכלו לאותו אדם לשווא, ומצד שני אותו אדם באמת גנב דברים שאינם שלו מן הקיוסק.

ר' אריה חשב והחליט ללכת לטפל בדבר בעצמו. הפנה אותו אדם את ר' אריה לעבר אותו גנב. ניגש ר' אריה ובעיניו הטובות הסתכל עליו, ליטף את ידו ואמר לו: "בני, אולי שכחת שבתורה כתוב 'לא תגנוב'?" מיד הרגיש הגנב את האהבה הגדולה של ר' אריה ומיהר להשיב את הגניבה למקומה, מתוך בושה גדולה על המעשה הנורא שעשה.

עלינו תמיד לנהוג באהבה לכל אדם. גם כאשר חבר עושה דבר כלשהו שאינו נעים ונכון, כדאי לנהוג איתו בכבוד ועדינות, וכך נזכה להפוך את עצמנו ואת כולם לאנשים טובים יותר כפי שהיה נוהג ר' אריה.

חג שמח ושבת שלום!